

RAPPORT FOR 1. KVARTAL 2018

OM KOMMUNALBANKEN

Kommunalbanken AS ble organisert som et aksjeselskap 1. november 1999, som en videreføring av statsbanken Norges Kommunalbank, etablert i 1926. Bankens hovedmål er å sikre gode lånevilkår og stabil tilgang til finansiering for kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre som utfører kommunale oppgaver.

FINANSIELLE NØKKELTALL

(Beløp i NOK 1 000 000)	januar-mars 2018	januar-mars 2017	2017
Resultat			
Netto renteinntekter	495	561	2 162
Kjernerresultat ¹	309	377	1 517
Resultat før skatt	632	480	1 783
Resultat etter skatt	474	360	1 429
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	14,82%	12,57%	12,72%
Egenkapitalavkastning etter skatt (kjernerresultat) ²	9,90%	13,16%	13,51%
Totalkapitalavkastning etter skatt ²	0,46%	0,34%	0,34%
Totalkapitalavkastning etter skatt (kjernerresultat) ²	0,30%	0,35%	0,36%
Utlån			
Utbetaling nye lån	9 126	17 131	55 021
Samlede utlån ³	282 884	275 700	281 706
Likviditet³	90 540	117 390	107 484
Innlån			
Nye innlån	53 859	47 038	118 509
Tilbakekjøp av egne obligasjoner	50	654	837
Tilbakebetaling	41 506	34 391	112 555
Samlede innlån ³	374 716	394 409	373 816
Forvaltningskapital	403 939	431 253	412 854
Egenkapital			
Egenkapital	14 984	12 807	14 667
Totalkapitaldekning	23,85%	21,01%	24,61%
Kjernekapitaldekning	21,01%	18,11%	21,65%
Ren kjernekapitaldekning	17,91%	16,67%	18,41%
Uvektet kjernekapitaldekning	3,86%	2,95%	3,68%
Liquidity coverage ratio (LCR)⁴			
Total	596%	819%	570%
NOK	1 244%	2 999%	2 052%
EUR	239%	285%	233%
USD	597%	312%	308%
AUD	Uendelig	60%	Uendelig
JPY	1 654%	4 540%	185%

¹ Resultat etter skatt justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter etter skatt og andel tilordnet fondsobligasjonseiere. Resultatmålet inkluderer for å gi relevant informasjon om selskapets underliggende drift.

² Annualisert avkastning etter skatt: resultat etter skatt/kjernerresultat i prosent av gjennomsnittlig kapital.

³ Hovedstol

⁴ Liquidity coverage ratio (LCR) er et mål på den regulatoriske likviditetsreserven. LCR er definert som beholdning av likvide eiendeler over netto likviditetsutgang i en gitt stressperiode 30 kalenderdager frem.

SOLID DRIFT OG GODT RESULTAT

Kommunalbanken oppnådde netto renteinntekter på 495 millioner kroner i første kvartal 2018, mot 561 millioner kroner i samme periode i fjor. Reduksjonen skyldes blant annet en betydelig økning i norske pengemarkedsrenter. Netto renteinntekter gjenspeiler god underliggende drift og resultatet for første kvartal viser en fremgang fra samme periode i 2017.

RESULTAT

Resultat etter skatt var 474 millioner kroner i første kvartal 2018, mot 360 millioner kroner i tilsvarende periode i fjor. Økningen skyldes i hovedsak urealiserte gevinster på finansielle instrumenter i motsetning til tap samme kvartal i fjor. Gevinstene stammer fra verdiendringer på bankens gjeld som følge av økte renter, og endring i markedsvilkårene for bankens valutabytteavtaler. Netto renteinntekter utgjør 495 millioner kroner i første kvartal mot 561 millioner kroner i samme periode i fjor. Reduksjonen skyldes lavere kredittmarginer gjennom andre halvdel av 2017 og så langt i 2018, økte pengemarkedsrenter og spesielt god inntjening i første kvartal 2017.

Kommunalbanken låner kun ut til kommunale engasjementer med svært lav sannsynlighet for tap. Norske kommuner kan i henhold til kommunelovens § 55 ikke gå konkurs. Kommunalbanken har i sin over nitti årige historie aldri hatt faktiske tap på utlån og har følgelig ikke tidligere avsatt til tap på utlån. En slik praksis kan ikke videreføres innenfor den nye regnskapsstandard IFRS 9 som er innført fra 2018. En følge av denne nye standarden er at Kommunalbanken, selv med svært lav kreditt risiko har innført en teoretisk modell for kredit tap. Som følge av dette har Kommunalbanken regnskapsført svært små tapsavsetninger i første kvartal 2018. I den nye regnskapsstandarden er i

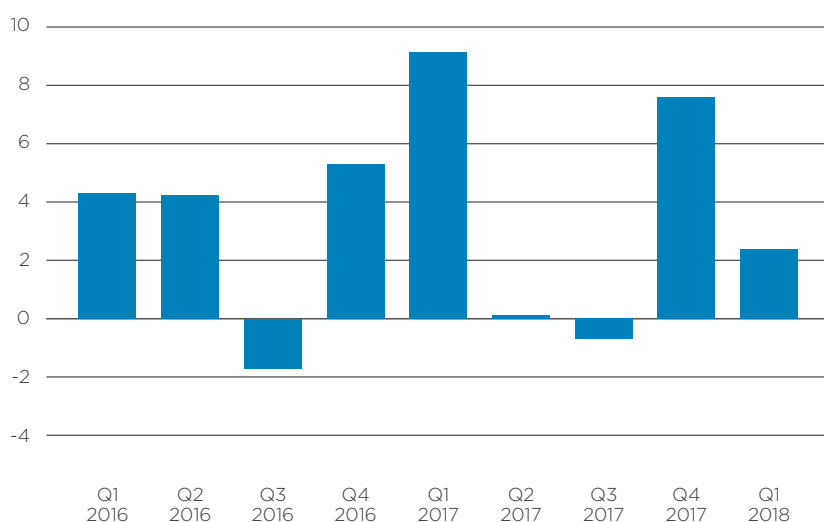
tillegg verdiendringer på gjeld som måles til virkelig verdi, og som skyldes endringer i egen kredittverdighet, ikke lenger del av resultat etter skatt, men inkluderes i totalresultatet. Sammenligningstallene påvirkes ikke og er således uendret.

Driftskostnader beløper seg til 54 millioner kroner hittil i 2018 mot 50 millioner kroner i samme periode i 2017. Driftskostnadene (annualisert) utgjør 0,05 prosent av forvaltningskapitalen.

Kommunalbanken oppnådde en avkastning på egenkapitalen på 14,82 prosent (annualisert) i årets tre første måneder. Justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter var egenkapitalavkastningen på 9,90 prosent.

UTLÅNSVEKST

(tall i milliarder kroner)

UTLÅN

Kommunalbankens utlånsportefølje utgjorde 283 milliarder kroner ved utgangen av første kvartal 2018. Utlånsporteføljen økte i kvartalet med 1,2 milliarder kroner, tilsvarende en økning på 0,42 prosent. Samlet utlånsvekst er lavere enn første kvartal 2017, både som følge av lavere gjeldsvekst i markedet og redusert etterspørsel etter nye lån. Etterspørselen har vært jevnt fordelt på ulike løpetider og ulike typer láneprodukter. Kommunalbanken har opplevd en økende etterspørsel etter grønne lån i årets tre første måneder. Grønne utlån, som finansierer klimavennlige prosjekter i kommunesektoren, vokste med nær fire prosent første kvartal.

Det ble utbetalt nye lån på totalt 9,1 milliarder kroner i første kvartal,

mot 17,1 milliarder kroner på samme tid i fjor. Disse tallene inkluderer både utbetalinger til ny finansiering og refinansieringer av eksisterende lån.

Den løpende gjeldsveksten i kommunal sektor er fallende. Ved utgangen av februar var gjeldsveksten 4,5 prosent på rullende årlig basis, ned fra 5,3 prosent ved årsskiftet. Kommunalbanken har gjennomgått investeringsbudsjettene for 2018 til kommuner som samlet utgjør over halvparten av utestående rentebærende gjeld i sektoren. Gjennomgangen viser et forventet investeringsnivå i 2018 på nivå med 2017.

FINANSMARKEDER

Innlån

Innlånsaktiviteten i første kvartal 2018 har vært noe høyere enn tilsvarende periode i 2017 grunnet større refinansieringsbehov og et positivt underliggende marked. Totalt er det utstedt obligasjoner for om lag 54 milliarder kroner fordelt på 64 låneopptak i ti valutaer, mot 47 milliarder kroner samme periode 2017. Største enkeltinnlån i første kvartal var en femårig benchmark utstedt i januar på 1,5 milliarder amerikanske dollar. Dette innlånet ble fulgt opp med en toårig benchmark på 1,25 milliarder amerikanske dollar i mars. Begge lånene ble godt mottatt og vesentlig overtegnet ved lansering.

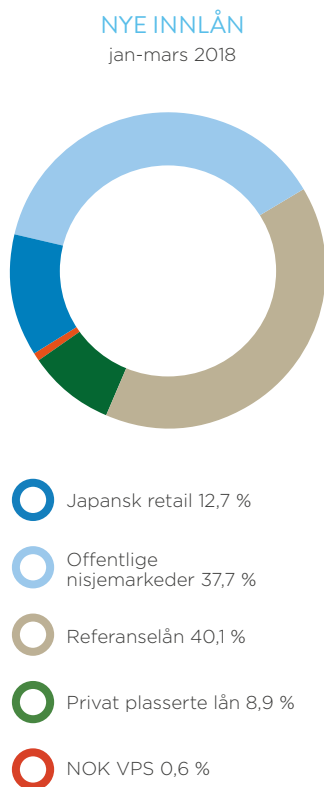
Utover benchmarklånene har Kommunalbanken gjennom første kvartal sett god aktivitet fra institusjonelle investorer i blant annet australske dollar og britiske pund. Etter en sterk januar måned med 800 millioner dollar i innlån i det japanske Uridashi-markedet, er volumet redusert i tråd med bankens innlånstrategi. Kommunalbanken har samtidig økt dialog med investorer i norske kroner og utstedte 600 millioner kroner i første kvartal.

Lave innlånskostnader og god markedsadgang sikres gjennom bankens AAA/Aaa rating.

Likviditetsforvaltning

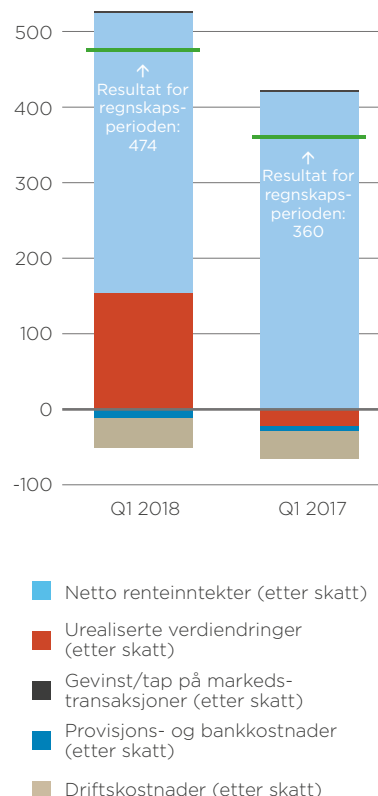
Likviditetsporteføljen utgjorde 90,5 milliarder kroner per 31. mars 2018, mot 117,4 milliarder kroner i samme periode i 2017. Likviditetsporteføljen holdes hovedsakelig i 0-prosent vektete plasseringer og primært i utenlandsk valuta. Bevegelser i verdien av norske kroner vil dermed medføre svingninger i likviditetsreserven.

I første kvartal har den norske kronen styrket seg mot amerikanske dollar, i overkant av fire prosent totalt. Endringer i valuta medfører

FORDELING AV RESULTAT ETTER SKATT

(tall i millioner kroner)

ikke økt valutarisiko ettersom alle posisjoner er valutasikret. Derimot gir en sterke krone en lavere verdi av likviditetsporteføljen.

Kredittmarginene på europeiske stater og garanterte finansinstitusjoner har vært svakt fallende gjennom kvartalet. Fallende kredittmarginer reduserer avkastningen fra likviditetsporteføljen over tid. Kostnaden på konvertering av innlån i valuta til norske kroner har økt, og vil isolert medføre en økt kostnad på innlån i norske kroner over tid.

Det har vært en markant økning i pengemarkedsrentene i kvartalet både i Norge og USA.

KAPITAL

Tellende ansvarlig kapital utgjorde 16,8 milliarder kroner ved utløpet av første kvartal, kjernekapital utgjorde 14,8 milliarder kroner og ren kjernekapital 12,6 milliarder kroner. Kapitalstrukturen er uendret i kvartalet. Forvaltningskapitalen er redusert med 9,0 milliarder kroner siden årsskiftet, i hovedsak grunnet styrket krone.

Kommunalbanken hadde ved utgangen av første kvartal en ren kjernekapitaldekning på 17,91 prosent

(myndighetsbaserte kapitalkrav for Kommunalbanken utgjorde på samme tidspunkt 15,40 prosent ren kjernekapitaldekning), en kjernekapitaldekning på 21,01 prosent (16,90 prosent) og en totalkapitaldekning på 23,85 prosent (18,90 prosent). I tillegg gjelder et krav om 3 prosent uvektet kjernekapitalandel. Kommunalbankens uvektede kjernekapitalandel var 3,86 prosent 31. mars 2018.

Kommunalbanken innretter virksomheten slik at alle regulatoriske krav oppfylles til enhver tid. Fra 31. desember 2017 økte kravene til vektet kapitaldekning med 0,4 prosent ved at motsyklisk buffer økte 0,5 prosent, mens bankens pilar 2 krav falt med 0,1 prosent.

Oslo, 30. april 2018
Styret for Kommunalbanken AS

SAMMENDRATT DELÅRSREGNSKAP

RESULTATREGNSKAP

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Note	januar-mars 2018	januar-mars 2017	2017
Renteinntekter fra eiendeler målt til amortisert kost		807	460	1 754
Renteinntekter fra eiendeler målt til virkelig verdi		648	1 076	4 089
Sum renteinntekter		1 456	1 536	5 843
Rentekostnader		961	975	3 681
Netto renteinntekter	1	495	561	2 162
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		14	9	32
Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter	2	205	-29	-163
Forventet kredittap	6	0	-	-
Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner		1	7	9
Sum andre driftsinntekter		191	-31	-186
Lønn og generelle administrasjonskostnader		40	36	132
Avskrivninger		5	5	21
Andre driftskostnader		9	9	40
Sum driftskostnader		54	50	193
Resultat før skatt		632	480	1 783
Skattekostnad		158	120	354
Resultat for regnskapsperioden		474	360	1 429
Andel tilordnet aksjonær		462	355	1 395
Andel tilordnet fondsobligasjonseiere		12	5	34

TOTALRESULTAT

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Note	januar-mars 2018	januar-mars 2017	2017
Resultat for regnskapsperioden		474	360	1 429
Andre innregnede inntekter og kostnader				
<i>Poster som ikke omklassifiseres til resultat</i>				
Verdiendringer på gjeld som skyldes endring i egen kredittrisiko	9	-235	-	-
Aktuarmessig gevinst/(tap) på pensjonsforpliktelse		0	0	-1
Skatteeffekt		59	0	0
Sum andre innregnede inntekter og kostnader		-176	0	-1
Totalresultat for perioden		298	360	1 428

BALANSE

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Note	31. mars 2018	31. mars 2017	31. desember 2017
Eiendeler				
Fordringer på kredittinstitusjoner	3,4	22 600	19 002	10 400
Utlån til kunder	3,4,5,6	283 800	276 984	283 396
Sertifikater og obligasjoner	3,4,6,7,8	88 792	117 278	107 445
Finansielle derivater	3,4	8 613	17 174	11 476
Utsatt skattefordel		0	0	0
Andre eiendeler		135	815	137
Sum eiendeler		403 939	431 253	412 854
Gjeld og egenkapital				
Gjeld til kredittinstitusjoner	3,4	1 409	4 010	4 714
Obligasjonsgjeld	3,4,9	365 377	388 345	369 482
Finansielle derivater	3,4	19 227	23 608	21 082
Annen gjeld		46	426	86
Betalbar skatt		371	0	214
Utsatt skatt		500	12	551
Pensjonsforpliktelser		50	52	50
Ansvarlig lånekapital	3,4	1 977	1 992	2 008
Sum gjeld		388 955	418 445	398 187
Innskutt egenkapital		3 145	3 145	3 145
Fondsobligasjon		2 189	994	2 189
Opptjent egenkapital		9 177	8 309	9 333
Totalresultat for perioden		474	360	
Sum egenkapital	10	14 984	12 807	14 667
Sum gjeld og egenkapital		403 939	431 253	412 854

ENDRINGER I EGENKAPITAL

(Beløp i NOK 1 000 000)

1. januar — 31. mars 2018

	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdiendringer gjeld egen kreditt- risiko	Annen egenkapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31. desember 2017	3 145	2 189	0	9 333	14 667
Effekter 1. januar 2018 knyttet til overgang til IFRS 9, etter skatt*	0	0	-360	383	23
Egenkapital per 1. januar 2018	3 145	2 189	-360	9 716	14 691
Resultat for perioden	0	0	0	474	474
Andre innregnede inntekter og kostnader - verdiendring gjeld egen kreditt- risiko	0	0	-176	0	-176
Andre innregnede inntekter og kostnader—pensjon	0	0	0	0	0
Renteutbetaling på fondsobligasjon	0	0	0	-5	-5
Utbytte for 2017	0	0	0	0	0
Egenkapital per 31. mars 2018	3 145	2 189	-536	10 185	14 984

1. januar — 31. mars 2017

	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdiendringer gjeld egen kreditt- risiko	Annen egenkapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 1. januar 2017	3 145	994	0	8 314	12 452
Resultat for perioden	0	0	0	360	360
Sum andre innregnede inntekter og kostnader	0	0	0	0	0
Renteutbetaling på fondsobligasjon	0	0	0	-5	-5
Utbytte for 2016	0	0	0	0	0
Egenkapital per 31. mars 2017	3 145	994	0	8 669	12 807

1. januar — 31. desember 2017

	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdiendringer gjeld egen kreditt- risiko	Annen egenkapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 1. januar 2017	3 145	994	0	8 314	12 452
Resultat for perioden	0	0	0	1 429	1 429
Sum andre innregnede inntekter og kostnader	0	0	0	-1	-1
Renteutbetaling på fondsobligasjon	0	0	0	-18	-18
Utstedelse av fondsobligasjon	0	1 195	0	0	1 195
Utbytte for 2016	0	0	0	-390	-390
Egenkapital per 31. desember 2017	3 145	2 189	0	9 333	14 667

*Se ytterligere informasjon om og spesifikasjon av overgangseffektene (før skatt) i egenkapital 1. januar 2018 knyttet til implementering av IFRS 9 under Regnskapsprinsipper nedenfor.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(Beløp i NOK 1 000 000)

januar-mars 2018

januar-mars 2017

2017

Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter

Renteinnbetalinger	1 429	1 486	5 830
Renteutbetalinger	- 626	-806	-3 310
Utbetaling av garantiprovisjon og transaksjonskostnader	- 14	-9	-32
Gevinst ved realisasjon av finansielle instrumenter	1	7	9
Utbetaling til drift	- 52	-45	-172
Betalt skatt	0	-338	404
Netto utbetaling av lån til kunder	-1 179	-9 142	-15 148
Netto (økning)/reduksjon i kortsiktige plasseringer	-15 553	-5 985	3 527
Netto innbetaling/(utbetaling) ved kjøp/salg av verdipapirer	15 245	2 726	14 406
Netto (økning)/reduksjon i andre eiendeler	1	-663	13
Netto økning/(reduksjon) i annen gjeld	- 39	600	36
Netto (økning)/reduksjon i finansielle derivater	-11 648	-	-12 094
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-12 434	-12 168	-6 531

Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter

Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	-1	-4	-18
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-1	-4	-18

Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter

Innbetaling ved utstedelse av obligasjonsgjeld	53 860	47 038	118 509
Tilbakebetaling av obligasjonsgjeld	-41 556	-35 058	-112 676
Innbetaling ved utstedelse av fondsobligasjon	0	0	1 195
Renteutbetaling på fondsobligasjon	- 6	-6	-25
Innbetaling ved utstedelse av ansvarlig lån	0	0	0
Tilbakebetaling av ansvarlig lån	0	0	0
Utbetaling av utbytte	0	0	-390
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	12 297	11 974	6 614

Sum kontantstrøm

	-138	-199	65
--	-------------	-------------	-----------

Justering for valutakursendringer

Justering for valutakursendringer	-6	226	-54
Netto kontantstrøm etter valutakursendringer	-144	27	11

Kontanter og kontantekvivalenter per 1. januar

Kontanter og kontantekvivalenter per 1. januar	87	76	76
--	----	----	----

Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter

Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-144	27	11
--	------	----	----

Kontanter og kontantekvivalenter ved utgangen av perioden

Kontanter og kontantekvivalenter ved utgangen av perioden	-57	103	87
--	------------	------------	-----------

Herav

<i>Fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist</i>	0	103	87
<i>Gjeld til kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid</i>	-57	0	0

REGNSKAPSPRINSIPPER

Kommunalbanken utarbeider regnskap i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) som er godkjent av EU. Regnskapet for 1. kvartal 2018 er utarbeidet i samsvar med IAS 34 Delårsrapportering, og følger samme regnskapsprinsipper som beskrevet i årsregnskapet for 2017 med unntak av endringer som skyldes overgang til IFRS 9 Finansielle instrumenter og hvor nye prinsipper er beskrevet nedenfor.

Utarbeidelse av regnskapet i samsvar med IFRS krever at ledelsen anvender estimater og skjønnsmessige vurderinger som påvirker bokførte verdier av eiendeler og gjeld, og inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger baseres på historisk erfaring og forventninger om fremtidig utvikling, og faktiske resultater kan avvike fra de estimerte.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked eller hvor det ikke er tilgjengelige noterte priser på balansedagen fastsettes ved hjelp av verdsettelsesteknikker. Verdifastsettelse krever at ledelsen gjør vurderinger og bruker forutsetninger knyttet til kredittrisiko og likviditetsrisiko knyttet til finansielle instrumenter. Selv om skjønnsmessige vurderinger og forutsetninger baserer seg i størst mulig grad på faktiske markedsforhold på balansedagen, kan de øke usikkerheten i regnskapsførte beløp.

IFRS 9 *Finansielle instrumenter* erstatter IAS 39 *Finansielle instrumenter – Innregning og måling* og Kommunalbanken rapporterer for første gang i henhold til IFRS 9, som trådte i kraft 1. januar 2018. Nye regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter innenfor IFRS 9 *Finansielle Instrumenter* er som følger, og erstatter tilsvarende prinsipper for finansielle instrumenter som fremkommer i årsregnskapet 2017:

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Innregning og fraregning

Innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser skjer når foretaket blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Ved førstegangsinnregning måles alle finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. Innregnet beløp for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er klassifisert som målt til virkelig verdi over resultat inkluderer i tillegg transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen. Innregning og fraregning av finansielle instrumenter på balansen skjer på oppgjørstidspunktet. Ved alminnelig kjøp og salg av finansielle eiendeler som utpekes til virkelig verdi innregnes virkelig verdi av eiendelen på avtaletidspunktet.

Finansielle eiendeler fraregnes når den kontraktmessige retten til kontantstrømmene utløper eller overføres. Finansielle forpliktelser fraregnes når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt. Ved tilbakekjøp av utstedte obligasjoner fraregnes den balanseførte verdien av forpliktelsen, og differansen mellom oppgjørsbeløp og balanseverdi resultatføres som gevinst eller tap på transaksjonstidspunktet.

Klassifisering og måling

Klassifisering av finansielle instrumenter foretas på tidspunktet for innregning og bestemmer etterfølgende måling av balanseført verdi. Klassifisering av finansielle instrumenter bestemmes av deres karakter og av forretningsmodellen for forvaltning av de finansielle eiendelene.

Finansielle eiendeler målt til amortisert kost

Kommunalbankens forretningsmodell for utlån til kunder og sertifikater og obligasjoner vurderes å være «å holde eiendelene for å motta kontantstrømmer». Når eiendelens kontantstrømmer kun består av betalinger av hovedstol og rente, og det ikke finnes instrumenter med i stor grad motgående verdiendringer, måles eiendelen til amortisert kost. Nye utlån eller obligasjoner og sertifikater blir gjenstand for en vurdering av om eiendelens kontantstrømmer kun utgjør avdrag, hovedstol eller rente. Dersom det vurderes at dette ikke er tilfellet skal eiendelen klassifiseres som målt til virkelig verdi. Kommunalbankens p.t utlån og Niborlån måles til amortisert kost. Sertifikater og obligasjoner hvor det ikke er inngått et tilknyttet finansielt derivat måles også til amortisert kost. Utlån som inngår i virkelig verdi sikring klassifiseres som målt til amortisert kost. Fordringer på kredittinstitusjoner (kontanter, pengemarkedsinnskudd og stilt kontantsikkerhet) klassifiseres også som målt til amortisert kost. Amortisert kost måles ved bruk av effektiv rente metoden.

Eiendeler klassifisert som målt til amortisert kost kan inngå i virkelig verdisikring. Når virkelig verdisikring kommer til anvendelse, balanseføres verdiendringer som er henførbare til den sikrede risikoen under "Sertifikater og obligasjoner" eller "Utlån til kunder" og regnskapsføres i resultatregnskapet som "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter."

Finansielle eiendeler utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)

Utvalgte sertifikater og obligasjoner i likviditetsporteføljen og utlån til kunder med rentebinding utpekes ved innregning til virkelig verdi over resultat for å oppnå samsvarende behandling med tilhørende derivatkontrakter, som måles til virkelig verdi over resultat. Dette medfører reduksjon i måleinkonsistens mellom sertifikater og obligasjoner og utlån, og finansielle derivater.

Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost

Obligasjonsgjeld i form av benchmark-lån og enkelte lån fra institusjonelle investorer i nisjemarkeder utstedt i offentlige kapitalmarkeder klassifiseres som finansielle forpliktelser målt til amortisert kost og måles til amortisert kost etter effektiv rente metoden. Det samme gjelder obligasjonsgjeld med flytende rente utstedt i amerikanske dollar eller Euro, og gjeld til kredittinstitusjoner (mottatt kontantsikkerhet eller lån i pengemarkedet). En andel av disse finansielle forpliktelsene øremerkes som sikrede objekter og omfattes av reglene for virkelig verdisikring, slik at verdiendringer som er henførbare til den sikrede risikoen i obligasjonslånet balanseføres som del av objektet under "Obligasjonsgjeld" og regnskapsføres i resultatregnskapet under "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

Finansielle forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)

Utvalgte obligasjonslån med fast rente og som ikke inngår i sikringsbokføring utpekes ved innregning til virkelig verdi over resultat for å oppnå samsvarende behandling med tilhørende derivatkontrakter, som måles til virkelig verdi over resultat. Dette medfører reduksjon i måleinkonsistens mellom obligasjonsgjeld og finansielle derivater. For obligasjonsgjeld som måles til virkelig verdi innregnes den del av endringen i virkelig verdi som skyldes endring i kredittrisiko på forpliktelsen i andre inntekter og kostnader. Resten av verdiendringen innregnes i resultatregnskapet.

Finansielle derivater

Finansielle derivater klassifiseres som målt til virkelig verdi over resultat, med unntak for derivater øremerket som sikringsinstrumenter i virkelig verdiskringer. Alle finansielle derivater måles til virkelig verdi over resultat og klassifiseres som eiendeler når verdien er positiv, og som forpliktelser når verdien er negativ.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter er kategorisert i virkelig verdi hierarkiet. Hvert finansielt instrument kategoriseres etter følgende nivå-fordeling, basert på det laveste nivået som har avgjørende betydning for den totale målingen av virkelig verdi.

Nivå 1

For verdipapirer som omsettes i et aktivt marked med observerbar og regelmessig kursnotering benyttes noterte priser på balansedagen i måling av virkelig verdi. Banken benytter markedspriser levert av internasjonale datatilbydere (Bloomberg). De noterte prisene benyttes som input for nivå 1 dersom de representerer faktiske markedstransaksjoner. Av bankens finansielle instrumenter allokeres en større andel av sertifikater og obligasjoner og utstedte benchmark obligasjoner til nivå 1.

Nivå 2

For finansielle instrumenter hvor det ikke finnes tilgjengelig observerbare priser i et aktivt marked benyttes noterte priser på lignende instrumenter i et aktivt marked, eller verdsettelsesmetoder der vesentlig input er basert på observerbare markedsdata (levert av Reuters). Input benyttet under denne verdsettelseskategorien inkluderer:

- observerbare markedsrenter, basisspreader, valutakurser, aksjeindekser, aksjekurser, råvareindekser og volatiliteter
- noterte priser og kredittspreader på balansedato på tilsvarende instrumenter fra samme utsteder med ulik løpetid hvor det gjøres justeringer for løpetidsforskjeller
- noterte priser og kredittspreader på balansedato på tilsvarende instrumenter fra samme utsteder i en annen valuta, hvor det gjøres justeringer for basisspread til aktuell valuta
- faktiske handler i identiske instrumenter hvor det gjøres justeringer for endringer i markedsparametere mellom handelsdato og balansedato
- mer likvide instrumenter fra samme utsteder med tilsvarende løpetid som tillegges en likviditetspremie som reflekterer den manglende likviditet i det aktuelle instrumentet
- potensielle nyutstedelser av tilsvarende instrument fra samme utsteder

Av bankens finansielle instrumenter allokeres fordringer på kredittinstitusjoner samt større andeler av utlån til kunder, sertifikater og obligasjoner, finansielle derivater og obligasjonsgjeld til Nivå 2.

Nivå 3

Nivå 3 omfatter finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked og hvor virkelig verdi fastsettes ved hjelp av verdsettelsesmetoder der vesentlig input er basert på ikke-observerbare data. Finansielle instrumenter som allokeres til nivå 3 omfatter sertifikater og obligasjoner med lav likviditet, fastrentelån til kunder, utstedt gjeld som ikke omsettes i et aktivt marked og hvor vesentlig inndata anses å være ikke-observerbar, og OTC-derivater med opsjonselementer.

For sertifikater og obligasjoner i nivå 2 og nivå 3 benyttes ofte samme input, men vesentligheten av justeringer av markedsparametere, og i hvilken grad justering baseres på observerbare data, tillegges vekt når instrumentet skal kategoriseres i henhold til IFRS 13. Annen input som benyttes i verdifastsettelsen inkluderer:

- prisestimater for tilsvarende aktivaklasser fra markedsaktører
- markedsindekser, både obligasjonsindekser og kredittderivatindekser for tilsvarende aktivaklasser
- ikke-bindende prisforespørsler til markedsaktører
- historiske eller teoretiske volatiliteter

Opplysninger om verdsettelsesmetoder

For finansielle instrumenter som blir kategorisert i virkelig verdi hierarkiet over flere perioder, kontrolleres det om det har vært bevegelser mellom nivåene i virkelig verdi hierarkiet, ved hver periodeslutt. De finansielle instrumentenes struktur og egenskaper definerer hvilke verdsettelsesmetoder som benyttes for å fastsette virkelig verdi i Nivå 2 og 3. Virkelig verdi av instrumenter uten opsjonselementer fastsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor diskonteringsrenten utledes av relevante observerbare pengemarkedsrenter samt andre vesentlige risikofaktorer som har betydning for verdiutviklingen. Dersom slike risikoparametere ikke kan observeres på balansedagen, kan ledelsen gjøre vurderinger og anvende estimater ved fastsettelse av virkelig verdi. Finansielle instrumenter med opsjonselementer verdsettes ved hjelp av både en diskonteringsmetode og opsjonspringsmodeller som bruker både markedsdata og estimater som parametere. De mest signifikante ikke-observerbare parametere benyttet i verdsettelse i Nivå 2 og 3, hvor ledelsen gjør vurderinger om anvendte estimater omfatter estimerte kredittisikopåslag for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked.

Presentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Kommunalbanken har ingen finansielle eiendeler og forpliktelser som motregnes og presenteres som nettobeløp i balansen. Generelle motregningsavtaler for finansielle derivater oppfyller ikke betingelsene for motregning, og alle finansielle derivater presenteres dermed brutto i balansen. Kontanter mottatt eller stilt som sikkerhet for derivateksponering reguleres i ISDA-avtaler, som gir rett til motregning ved konkurs, men oppfyller heller ikke betingelsene for motregning i IAS 32. Kontantsikkerhet presenteres brutto i balansen som gjeld til eller fordringer på kredittinstitusjoner.

Den del av verdiendringen for forpliktelser som måles til virkelig verdi som skyldes endringer i kredittisiko innregnes og presenteres i andre inntekter og kostnader, mens resten av verdiendringen presenteres i resultatregnskapet.

Forventet kredittap

For finansielle eiendeler klassifisert som målt til amortisert kost innregnes en avsetning for forventet kredittap. Dette gjelder utlån og sertifikater og obligasjoner som ikke måles til virkelig verdi.

For alle utlån og sertifikater og obligasjoner som måles til amortisert kost gjøres det på rapporteringstidspunktet en allokering av eiendelen til trinn 1, 2 eller 3. Eiendelen allokeres til trinn 1 ved førstegangs innregning basert på utstedelse av lån eller kjøp av sertifikat eller obligasjon. På etterfølgende rapporteringstidspunkter innebærer trinn 1 ingen betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, trinn 2 innebærer en betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, mens trinn 3 innebærer at eiendelen anses kredittforringet. For eiendeler i trinn 1 beregnes et 12-måneders forventet kredittap som innregnes i resultatregnskapet og balansen. For eiendeler i trinn 2 og 3 beregnes et forventet kredittap for hele eiendelens levetid, som innregnes i resultatregnskapet og balansen. For eiendeler i trinn 1 og 2 innregnes renteinntekt for eiendelen basert på hele hovedstolen, mens for eiendeler i trinn 3 innregnes renteinntekt basert på eiendelens amortiserte kost, dvs etter fratrukk av avsetning for kredittap. Forventet kredittap beregnes per instrument/lån basert på eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tap ved mislighold, alle estimert på rapporteringstidspunktet.

Kommunalbanken benytter tre scenarier i sin modell for beregning av forventet kredittap. Videre justeres de normaliserte tapssannsynlighetene for markedskonjunkturer i tråd med aktuelle markedsforhold på rapporteringstidspunktene. Periodens endring i samlet beløp for forventet kredittap innregnes i resultatregnskapet på linjen «Forventet kredittap». Innenfor trinn 1 benyttes sannsynligheten for mislighold innenfor de neste 12 måneder og tap gjennom levetiden basert på mislighold innenfor de neste 12 måneder, mens innenfor trinn 2 og 3 benyttes sannsynligheten for mislighold i eiendelens fulle levetid og tap knyttet til dette.

Endringer i utsteders rating eller store utslag i Kommunalbankens interne kredittvurderingsmodell benyttes som en indikator på om det har funnet sted en betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangs innregning slik at eiendelen skal allokeres til trinn 2. For utlånskunder skal det vurderes om slik forverring har funnet sted dersom det vedtas betalingsinnstilling i henhold til kommuneloven. En vurdering som kredittforringet eller allokering til trinn 3 omfatter for utlån hendelser som resulterer i faktiske kredittap, eller betalingsforsinkelser på minst 90 dager over en viss størrelse. Faktiske kredittap på utlån til kunder har aldri funnet sted i Kommunalbankens historie. For obligasjoner og sertifikater vil dette utløses av hendelser som betalingsforsinkelser, konkursbegjæring eller restrukturering på grunn av finansielle problemer.

Sikringsbokføring

Banken benytter rente- og valutaderivater for å økonomisk sikre/eliminere rente- og valutaeksponering i eiendeler og gjeld. Kommunalbanken anvender IFRS 9 for sikringsbokføring. Når et sikringsforhold tilfredsstiller kriterier for sikringsbokføring og utpekes til sikringsbokføring, behandles det regnskapsmessig som virkelig verdisikring. De sikrede objektene i porteføljen av utlån, sertifikater og obligasjoner og obligasjonsgjeld klassifiseres som målt til amortisert kost.

Ved inngåelse av sikringsforholdet som sikringsbokføres skjer det en øremerking og dokumentasjon av sikringsforholdet og selskapets mål og strategi for risikohåndtering ved å inngå sikringen. Dokumentasjonen inkluderer identifisering av sikringsforholdet, arten av risiko som sikres (renterisiko) og etterfølgende effektivitetstesting. Sikringene vurderes løpende og eventuell ineffektivitet resultatføres. Sikringsinstrumentene måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultat. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen justerer balanseført verdi av sikringsobjektet og innregnes i resultatet under "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

EFFEKTER AV OVERGANG TIL IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER

Kommunalbanken har ikke omarbeidet sammenlikningstall for finansielle instrumenter som er omfattet av IFRS 9 *Finansielle Instrumenter* for 2017. Derfor er sammenliknende informasjon for 2017 presentert i henhold til IAS 39 *Finansielle Instrumenter – Innregning og måling*, og kan ikke jevnføres direkte med informasjonen presentert for 2018. Forskjeller som oppstår ved overgang til IFRS 9 har blitt regnskapsført direkte i opptjent egenkapital per 1. januar 2018 og fremkommer i oppstillingen for Endringer i egenkapital. Se videre tabellen nedenfor for informasjon om effekter i egenkapital av overgangen.

I hovedtrekk introduserer IFRS 9 nye regler på tre områder:

1. klassifisering og måling av finansielle instrumenter
2. sikringsbokføring og
3. nedskrivning av finansielle eiendeler knyttet til forventet kredittap

Nye regnskapsprinsipper for disse områdene er beskrevet ovenfor.

1. Klassifisering og måling

Ifølge IFRS 9 blir klassifiseringen for finansielle eiendeler bestemt både av selskapets forretningsmodell og av egenskapene til de kontraktmessige kontantstrømmene knyttet til eiendelen. IFRS 9 opprettholder videre valgmuligheten om å utpeke eiendeler og gjeld som målt til virkelig verdi med verdiendringer i resultatregnskapet (Fair Value Option) hvis dette eliminerer (eller betydelig reduserer) inkonsistens i måling og regnskapsføring av eiendelene ("accounting mismatch").

Kommunalbankens forretningsmodell for finansielle eiendeler vurderes å være «å holde for å motta kontantstrømmer» både for utlåns- og likviditetsporteføljen. Ved overgang vurderes det at alle beholdninger innenfor disse eiendelspostene oppfyller vilkåret om at kontantstrømmene kun består i rente og avdrag/hovedstol, slik at de kan måles til amortisert kost. Kommunalbanken vil fortsette å benytte Fair Value Option i vesentlig grad for både eiendeler og gjeld, grunnet inkonsistens som ellers ville oppstå mot tilhørende derivatkontrakter.

Reglene for klassifisering og måling av finansielle forpliktelser er mer eller mindre uforandret i IFRS 9 i forhold til IAS 39, med unntak av behandling av endringer i virkelig verdi som skyldes endring i selskapets egen kredittrisiko for forpliktelser målt til virkelig verdi (Fair Value Option). Under IAS 39 ble disse verdiendringene innregnet og presentert i resultatregnskapet, mens IFRS 9 krever at disse presenteres i totalresultatet (andre inntekter og kostnader). Kommunalbanken har ved overgangen gjennomført denne endringen, og metoden for å beregne denne delen av verdiendringen på gjeld er omtalt i note 9 Obligasjonsgjeld.

2. Sikringsbokføring

Ledelsen i Kommunalbanken har besluttet å implementere IFRS 9 også for sikringsbokføring. Ved siden av virkelig verdisikring av obligasjonsgjeld, som allerede er etablert, vurderes det å utvide sikringsbokføringsporteføljen med kontantstrømsikring for deler av likviditetsporteføljen, for obligasjoner kjøpt etter et fremtidig tidspunkt for ferdigstilling av systemløsning. Videre er det besluttet å innføre porteføljesikring av renterisiko for deler av utlånsvirksomheten (fastrentelån), også her for lån inngått etter 1. januar 2018 eller senere. Porteføljesikringen er i henhold til IAS 39, fordi den nye standarden ikke ennå inkluderer regler for porteføljesikring.

3. Nedskrivning av finansielle eiendeler knyttet til forventet kredittap

IAS 39 krevde kun nedskrivninger ved objektive bevis på verdifall (tapshendelser). Kommunalbanken hadde ikke tapsavsetninger innenfor IAS 39. IFRS 9 er framoverskuende og krever at tapsavsetninger skal baseres på forventet kredittap og sannsynlighet for mislighold. Nedskrivningsreglene i IFRS 9 gjelder i Kommunalbankens tilfelle for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost (evt sikringsbokføres).

IFRS 9 tilnærmingen er delt i 3 trinn, der instrumentene ved førstegangsinnregning vil være plassert i trinn 1. Trinn 1 krever beregning av et 12-måneders forventet kredittap. Forventet tap i trinn 1 reflekterer hele tapet på en eiendel vektet med sannsynligheten for at mislighold vil oppstå i de neste 12 månedene.

Foretakene skal vurdere om kreditttrisikoen på en finansiell eiendel har økt betydelig på hver rapporteringsdato. Dersom det er tilfelle, må eksponeringen flyttes til trinn 2 eller 3. Trinn 2 og 3 krever beregning av et forventet kredittap for hele eksponeringens levetid.

En betydelig økning i kreditt risiko er hovedsakelig basert på en økning i sannsynligheten for mislighold siden førstegangsinnregning. Kommunalbanken benytter en intern kredittvurderingsmodell for å avgjøre om det har funnet sted betydelig økning i kreditt risikoen for utlånskunder. Dersom det vedtas betalingsinnstilling i henhold til kommuneloven skal det vurderes om slik betydelig forverring har funnet sted. Dette forventes å være svært lite sannsynlig, gitt det preventive oppfølgingssystemet av kommunesektoren som følger av kommuneloven. Betalingsforsinkelser på minst 90 dager benyttes som en ytterligere indikator for utlånskunder inkludert selskaper med kommunal garanti. Kredittforringelse (trinn 3) defineres for utlån som hendelser som resulterer i faktiske kredittap (aldri funnet sted), eller som forsinkede betalinger (minst 90 dager) over en viss størrelse.

For utstedere i likviditetsporteføljen anses eksternt rating redusert til under investment grade å innebære betydelig økt kreditt risiko siden førstegangsinnregning. For likviditetsporteføljen defineres kredittforringelse (trinn 3) som betalingsforsinkelser, konkursbegjæring eller restrukturering på grunn av finansielle problemer.

Kommunalbanken har utviklet modell og systemløsninger for beregning av forventet kredittap, både for utlån og for obligasjonsbeholdninger. Forventet kredittap beregnes per lån/instrument basert på eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tap ved mislighold, alle estimert på rapporteringstidspunktet.

Kommunalbanken benytter anerkjente metoder for å fastsette parametrene som grunnlag for beregning av forventet kredittap. For beregning av tap ved mislighold ses det bl.a. hen til IRB forutsetninger (interne målemetoder iht kapitalkravsregelverk). Tapssannsynligheten hentes fra anerkjente eksterne kilder (for eksempel kredittratingbyråer), og representerer historiske (normaliserte) verdier. For kommuner og selskaper eid eller garantert av kommuner hensyntar Kommunalbanken kommunelovens regler om at kommuner ikke kan gå konkurs og tiltak fra statens side ved betalingsproblemer ved fastsettelse av sannsynlighet for tap.

På rapporteringspunktet må de normaliserte tapssannsynlighetene justeres for markedskonjunkturer i tråd med aktuelle markedsførhold. Kommunalbanken benytter anerkjente modeller for slik konvertering.

Overgangen til IFRS 9 medfører at Kommunalbanken innregner og presenterer avsetninger for kredittap for første gang i sin historie, men grunnet porteføljenes kvalitet er beløpsstørrelsene svært små. Tapsavsetninger reduserer egenkapital og øker volatiliteten i fremtidig resultatregnskap, spesielt dersom det vurderes å oppstå vesentlig økning i kreditt risiko. Alle aktuelle eksponeringer vurderes å være i trinn 1 på overgangstidspunktet og er fremdeles i trinn 1 per 31. mars 2018. Se tabellen nedenfor for målekategorier for relevante balanseposter under IAS 39 og IFRS 9 1. januar 2018, og tilhørende balanseførte verdier.

(Beløp i NOK 1 000 000)

1. januar 2018	Målekategori under IAS 39	Målekategori under IFRS 9	Balanseført verdi under IAS 39	Balanseført verdi under IFRS 9
Fordringer på kredittinstitusjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Amortisert kost	1 228	1 228
Fordringer på kredittinstitusjoner	Utlån og fordringer	Amortisert kost	9 172	9 172
Fordringer på kredittinstitusjoner			10 400	10 400
Utlån til kunder	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	79 648	79 648
Utlån til kunder	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Amortisert kost	89 129	89 106
Utlån til kunder	Utlån og fordringer	Amortisert kost	114 619	114 613
Utlån til kunder			283 396	283 367
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	90 181	90 181
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Amortisert kost	17 254	17 230
Sertifikater og obligasjoner	Holdt til forfall	Amortisert kost	10	10
Sertifikater og obligasjoner			107 445	107 421
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet—holdt for handelsformål	Virkelig verdi over resultatet	10 805	10 805
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet—virkelig verdi sikring	Virkelig verdi over resultatet—virkelig verdi sikring	671	671
Finansielle derivater			11 476	11 476
Sum finansielle eiendeler			412 717	412 664
Gjeld til kredittinstitusjoner	Andre forpliktelser	Amortisert kost	4 714	4 714
Obligasjonsgjeld	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi (FVO) over resultatet og totalresultatet (egen kreditt)	154 365	154 365
Obligasjonsgjeld	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Amortisert kost	57 025	56 942
Obligasjonsgjeld	Andre forpliktelser—virkelig verdi sikring	Amortisert kost—virkelig verdi sikring	158 092	158 092
Obligasjonsgjeld			369 482	369 399
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet—holdt for handelsformål	Virkelig verdi over resultatet	19 720	19 720
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet—virkelig verdi sikring	Virkelig verdi over resultatet—virkelig verdi sikring	1 362	1 362
Finansielle derivater			21 082	21 082
Ansvarlig lånekapital	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi (FVO) over resultatet og totalresultatet (egen kreditt)	2 008	2 008
Sum finansiell gjeld			397 286	397 203

Følgende tabell viser overgangseffekter (før skatt), fordelt på dag 1 effekter i egenkapital og flytting mellom elementer i egenkapital.

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Overgangseffekt i egenkapital—endring klassifisering*	Overgangseffekt i egenkapital—forventet tap*	Verdiendring egen kreditt fra resultatregnskap til andre inntekter og kostnader**/**
Utlån til kunder	-18	-10	
Sertifikater og obligasjoner	-23	-1	
Obligasjonsgjeld og ansvarlig lånekapital	84		-480

*Beløp før skatt. I oppstilling over endring i egenkapital fremkommer effektene etter skatt.

**Verdiendring for gjeld som skyldes endring i egen kredittrisiko utgjøres av endring i pris på utstedt obligasjon i USD termer, i form av påslag over flytende USD rente. Dette inkluderer verdiendring for swap i fundingpakker, basert på at banken utsteder gjeld konvertert til amerikanske dollar. Beløpet reklassifiseres fra kolonnen Annen egenkapital til Verdiendring gjeld egen kredittrisiko i oppstillingen over endring i egenkapital på overgangstidspunktet.

NOTE 1

Netto renteinntekter

(Beløp i NOK 1 000 000)

januar-mars 2018 (IFRS 9)

	Totalt	Til virkelig verdi			Sum målt til virkelig verdi	Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdi sikring		
Fordringer på kredittinstitusjoner	9	0	0	0	0	9
Utlån til kunder	1 140	393	0	0	393	747
Sertifikater og obligasjoner	115	63	0	0	63	52
Finansielle derivater	192	0	192	0	192	0
Sum renteinntekter	1 456	456	192	0	648	807
Gjeld til kredittinstitusjoner	1	0	0	0	0	1
Obligasjonsgjeld	2 591	1 696	0	0	1 696	895
Finansielle derivater	-1 646	0	-1 591	-55	-1 646	0
Ansvarlig lånekapital	15	15	0	0	15	0
Sum rentekostnader	961	1 711	-1 591	-55	65	896
Netto renteinntekter	495	-1 255	1 784	55	583	-88

januar- mars 2017 (IAS 39)	Totalt	Målt til virkelig verdi	Amortisert kost
Sum renteinntekter	1 536	1 076	460
Sum rentekostnader	975	354	621
Netto renteinntekter	561	722	-161

2017 (IAS 39)	Totalt	Målt til virkelig verdi	Amortisert kost
Sum renteinntekter	5 843	4 089	1 754
Sum rentekostnader	3 681	1 188	2 492
Netto renteinntekter	2 162	2 901	-738

NOTE 2

Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter

(Beløp i NOK 1 000 000)

	januar-mars 2018	januar-mars 2017	2017
Utlån til kunder	-742	277	760
Sertifikater og obligasjoner	-140	113	71
Finansielle derivater	-4 030	1 531	2 271
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0
Obligasjonsgjeld	5 071	-1 948	-3 231
Ansvarlig lånekapital	46	-3	-34
Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter	205	-29	-163

Fra og med 1. kvartal 2018 inngår verdiendringer på gjeld som skyldes endringer i egen kredittrisiko ikke i resultatlinjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. Fra 2018 innregnes slike verdiendringer i andre inntekter og kostnader som en del av totalresultatet. Endringen skyldes overgang til IFRS 9 Finansielle instrumenter. Se note 9 Obligasjonsgjeld for informasjon om beregning av slike verdiendringer. Verdiendringen som fremkommer over for obligasjonsgjeld utgjøres av verdiendringer som skyldes endringer i andre parametere enn kreditt, for eksempel renteendring.

Endringer i virkelig verdi oppstår som følge av endringer i markedsparametre—i hovedsak obligasjonspriser, markedsrenter, kredittspreader, basisswapspreader og valutakurser, og reflekteres i balanseført verdi og i resultatregnskapet. Siden Kommunalbanken tar svært begrenset valutarisiko og renterisiko, vil endringene i disse markedsparametrene i all hovedsak være symmetriske på eiendels- og gjeldssiden av balansen og derfor i liten grad gi nettoeffekter i resultatet. Endringer i kredittspreader for investeringer i likviditetsporteføljen og fastrentelån målt til virkelig verdi, påvirker imidlertid periodens resultat betydelig. På samme måte vil også endringer i basisswapper kunne gi vesentlige nettoeffekter i resultatet.

Netto urealisert gevinst i 1. kvartal 2018 på 205 millioner kroner stammer fra innlån knyttet til en inngang i basisspreader USD-NOK og økning i 3 mnd USD Libor.

NOTE 3

Klassifisering av finansielle instrumenter

(Beløp i NOK 1 000 000)

Per 31. mars 2018 (IFRS 9)

	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdi sikring	
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 600	0	0	0	22 600
Utlån til kunder	283 800	76 346	0	0	207 454
Sertifikater og obligasjoner	88 792	68 485	0	0	20 307
Finansielle derivater	8 613	0	8 613	0	0
Sum finansielle eiendeler	403 805	144 831	8 613	0	250 361
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 409	0	0	0	1 409
Obligasjonsgjeld	365 377	160 155	0	0	205 222
Finansielle derivater	19 227	0	17 185	2 042	0
Ansvarlig lånekapital	1 977	1 977	0	0	0
Sum finansiell gjeld	387 989	162 132	17 185	2 042	206 631

Per 31. mars 2017 (IAS 39)

	Totalt	Til virkelig verdi			Holdt til forfall	Utlån og fordringer	Andre forpliktelser
		FVO	Holdt for handelsformål	Virkelig verdi sikring			
Fordringer på kredittinstitusjoner	19 002	8 635	0	0	0	10 264	103
Utlån til kunder	276 984	168 748	0	0	0	108 234	0
Sertifikater og obligasjoner	117 278	116 429	0	0	20	829	0
Finansielle derivater	17 174	0	16 043	1 130	0	0	0
Sum finansielle eiendeler	430 436	293 813	16 043	1 130	20	119 328	103
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 010	0	0	0	0	0	4 010
Obligasjonsgjeld	388 345	229 505	0	0	0	0	158 839
Finansielle derivater	23 608	0	22 383	1 225	0	0	0
Ansvarlig lånekapital	1 992	1 992	0	0	0	0	0
Sum finansiell gjeld	417 953	231 497	22 383	1 225	0	0	162 850

Per 31. desember 2017 (IAS 39)

	Totalt	Til virkelig verdi			Holdt til forfall	Utlån og fordringer	Andre forpliktelser
		FVO	Holdt for handelsformål	Virkelig verdi sikring			
Fordringer på kredittinstitusjoner	10 400	1 228	0	0	0	9 172	0
Utlån til kunder	283 396	168 777	0	0	0	114 619	0
Sertifikater og obligasjoner	107 445	107 435	0	0	10	0	0
Finansielle derivater	11 476	0	10 805	671	0	0	0
Sum finansielle derivater	412 717	277 440	10 805	671	10	123 791	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 714	0	0	0	0	0	4 714
Obligasjonsgjeld	369 482	211 390	0	0	0	0	158 092
Finansielle derivater	21 082	0	19 720	1 362	0	0	0
Ansvarlig lånekapital	2 008	2 008	0	0	0	0	0
Sum finansiell gjeld	397 286	213 398	19 720	1 362	0	0	162 806

NOTE 4

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi

Benyttede metoder for fastsettelse av virkelig verdi faller inn under tre kategorier, som reflekterer forskjellig grad av verdsettelsesusikkerhet.

Nivå 1: Bruk av noterte priser i aktive markeder

Nivå 2: Bruk av verdsettelsesmetoder med observerbare markedsdata som input

Nivå 3: Bruk av verdsettelsesmetoder hvor input er basert på vesentlig grad av ikke-observerbare data/estimer

Det vises til note 11 i årsregnskapet for ytterligere informasjon om verdsettelsesmetoder, inndata, analyser av verdiendringer og sensitiviteter. Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi i Kommunalbankens balanse per 31. mars 2018 fordeler seg på følgende måte i virkelig verdi hierarkiet:

(Beløp i NOK 1 000 000)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Utlån til kunder	0	9 260	67 085	76 346
Sertifikater og obligasjoner	68 209	197	79	68 485
Finansielle derivater	0	6 040	2 573	8 613
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	68 209	15 497	69 737	153 444
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	7 540	73 093	79 522	160 155
Finansielle derivater	0	8 012	11 215	19 227
Ansvarlig lånekapital	0	0	1 977	1 977
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	7 540	81 105	92 714	181 359

Avstemming av endringer i Nivå 3

	Utlån til kunder	Sertifikater og obligasjoner	Obligasjonsgjeld	Ansvarlig lånekapital	Finansielle derivater
Balansført verdi per 31. desember 2017	69 313	574	80 159	2 008	-10 183
Kjøp	0	0	0	0	-477
Salg	0	0	0	0	0
Nye utstedelser	3 795	0	11 006	0	0
Nedbetaling	-4 709	-153	-8 421	0	2 798
Overføring til Nivå 3	362	79	0	0	0
Overføring ut av Nivå 3	-1 051	-248	0	0	0
Gevinst/tap resultatført i perioden	-625	-173	-3 222	-31	-780
Balansført verdi per 31. mars 2018	67 085	79	79 522	1 977	-8 642

Beholdninger som beløper seg til om lag 12 milliarder kroner er overført fra nivå 2 til nivå 1 i 1. kvartal 2018. Det er netto overført beholdninger for 858 millioner kroner fra nivå 3 i kvartalet. Overføringer til og fra nivå 3 skyldes hovedsakelig endring i tilgang på observerbare inndata til verdsettelsesmetoder i perioden, samt refinansiering/produktskifter for utlån til kunder.

Realiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter i Nivå 3 er presentert i resultatregnskapet som "Netto gevinst/tap på markedstransaksjoner", mens urealisert gevinst/tap er presentert som "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter" og i Totalresultatet. Urealisert gevinst/tap valuta er presentert som "Netto renteinntekter".

Opplysninger om verdsettelsesmetoder:

De finansielle instrumentenes struktur og egenskaper definerer hvilken verdsettelsesmetode som benyttes for å fastsette virkelig verdi. Virkelig verdi av instrumenter uten innebygde derivater eller opsjonselementer fastsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor diskonteringsrenten utledes av relevante observerbare pengemarkedsrenter og eventuelle andre risikofaktorer som har betydning for verdiutviklingen. Dersom slike risikoparametere ikke kan observeres på balansedagen, kan ledelsen gjøre vurderinger og anvende estimer ved fastsettelse av virkelig verdi. Finansielle instrumenter med innebygde derivater eller opsjonselementer verdsettes ved hjelp av en kombinasjon av en diskonteringsmetode og opsjonspringsmodeller som bruker både markedsdata og estimer som inndata. De mest signifikante ikke-observerbare data benyttet i verdsettelse i nivå 3, er kreditttrisikopåslag for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked. Tabellen nedenfor viser effekten av en 10 bp økning i diskonteringsrenten for relevante eiendeler og gjeldsposter innenfor nivå 3 per 31. mars 2018.

	31. mars 2018
Utlån til kunder	-266
Sertifikater og obligasjoner	0
Finansielle derivater	36
Obligasjonsgjeld	374
Ansvarlig lånekapital	20
Total	164

NOTE 5

Utlån til kunder

(Beløp i NOK 1 000 000)	31. mars 2018 (IFRS 9)	31. mars 2017 (IAS 39)	31. desember 2017 (IAS 39)
Hovedstol	282 884	275 700	281 706
Påløpte renter	1 018	1 099	1 023
Justering til virkelig verdi	-93	184	667
Forventet kredittap	-11	-	-
Totalt ved periodens slutt	283 800	276 984	283 396
Overgangseffekt forventet kredittap 1. januar 2018			-10
Overgangseffekt reklassifisering 1. januar 2018			-18
Balanseført verdi 1. januar 2018 (IFRS 9)			283 367

NOTE 6

Forventet kredittap

Følgende tabell viser forventet kredittap som del av balanseført verdi av utlån og sertifikater og obligasjoner ved utløpet av perioden, samt en spesifikasjon av periodens endring i forventet kredittap som inngår i resultatregnskapet.

(Beløp i NOK 1 000 000)	31. mars 2018		1. januar 2018	januar-mars 2018
	Balanseført verdi	Forventet kredittap	Forventet kredittap	Forventet kredittap
Utlån til kunder	207 454	-11	-10	-1
Sertifikater og obligasjoner	20 307	0	-1	1
Totalt		-11	-11	0

Følgende tabell viser fordeling av Kommunalbankens forventede kredittap per 31. mars 2018 på trinn 1, 2 og 3. Trinn 1 innebærer ingen betydelig økning i kredittrisiko siden innregning av eiendelen, trinn 2 innebærer en slik betydelig økning, mens trinn 3 innebærer at eiendelen er kredittforringet. Se regnskapsprinsippene for en beskrivelse av allokering til trinn og modell for beregning av forventet kredittap.

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3
Utlån til kunder	-11	0	0
Sertifikater og obligasjoner	-0	0	0
Sum forventet kredittap	-11	0	0

NOTE 7

Sertifikater og obligasjoner

(Beløp i NOK 1 000 000)

Sertifikater og obligasjoner fordelt per type utsteder	31. mars 2018	31. mars 2017	31. desember 2017
Norge			
Utstedt av offentlige ¹	0	0	0
Utstedt av andre	4 802	2 135	5 938
Utland			
Utstedt av offentlige ¹	79 931	106 450	96 696
Utstedt av andre	4 060	8 693	4 809
Sum sertifikater og obligasjoner	88 792	117 278	107 445
Overgangseffekt forventet kredittap 1. januar 2018			-1
Overgangseffekt reklassifisering 1. januar 2018			-23
Balanseført verdi 1. januar 2018 (IFRS 9)			107 421

¹Herunder, sertifikater og obligasjoner utstedt eller garantert av stater, sentralbanker, delstater, regionale myndigheter og multilaterale utviklingsbanker.

Sertifikater og obligasjoner fordelt på gjenværende løpetid	31. mars 2018 (IFRS 9)	31. mars 2017 (IAS 39)	31. desember 2017 (IAS 39)
Under 1 år	60 143	56 338	68 980
1-5 år	23 626	54 820	33 073
Over 5 år	5 024	6 120	5 391
Sum sertifikater og obligasjoner	88 792	117 278	107 445

NOTE 8

Kreditteksponering i sertifikater og obligasjoner

Tall i tabellen representerer faktisk kreditteksponering

Eksposering per 31. mars 2018

Forfall	< 1 år				> 1 år					
	A-1	A-2	A-3	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA	Ikke ratet	Totalt
Stater og sentralbanker	12 551	0	0	0	0	0	10 788	847	0	24 187
Multilaterale utviklingsbanker	8 058	0	0	0	0	0	916	3 024	0	11 998
Regionale myndigheter	31 687	0	0	3 775	0	0	4 471	2 816	998	43 746
Finansinstitusjoner		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verdipapirifisering	9	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Covered Bond	3 316	0	0	746	0	0	0	4 790	0	8 853
Totalt	55 622	0	0	4 521	0	0	16 175	11 478	998	88 792

NOTE 9

Obligasjonsgjeld

(Beløp i NOK 1 000 000)

	31. mars 2018 (IFRS 9)	31. mars 2017 (IAS 39)	31. desember 2017 (IAS 39)
Obligasjonsgjeld per 1. januar (nominell verdi)	373 816	376 785	376 785
Nye utstedelser	53 859	47 038	118 509
Nedbetalinger	-41 903	-35 045	-113 392
Amortisering	347	-13	716
Valutajustering	-11 403	5 644	-8 802
Obligasjonsgjeld ved periodens slutt (nominell verdi)	374 716	394 409	373 816
Påløpte renter	3 252	2 887	3 336
Justering til virkelig verdi	-12 589	-8 952	-7 670
Herav verdiendring som skyldes endring egen kredittisiko	-715	-	-
Herav verdiendring som skyldes annet	-11 875	-	-
Sum obligasjonsgjeld	365 377	388 345	369 482
Overgangseffekt 1. januar 2018 pga reklassifisering*			-84
Balanseført verdi 1. januar 2018 (IFRS 9)			369 399

*Se ytterligere informasjon om overgangseffekten under regnskapsprinsipper.

Verdiendring på gjeld som skyldes endring i egen kredittisiko er beregnet som endring i kredittpåslaget Kommunalbanken betaler konvertert til 3 mnd USD Libor, Euribor eller Nibor rente, dvs etter justering for eventuell konvertering fra andre valutaslag til USD. Verdiendringer som skyldes endring i egen kredittisiko er innregnet i totalresultatet, mens verdiendringer som skyldes endringer i andre markedsparametere er innregnet i resultatregnskapet på linjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter.

NOTE 10

Ansvarlig kapital

(Beløp i NOK 1 000 000)

31. mars 2018 31. mars 2017 31. desember 2017

	31. mars 2018	31. mars 2017	31. desember 2017
Ren kjernekapital			
Innbetalt aksjekapital	3 145	3 145	3 145
Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	8 734	7 919	7 904
Andel av resultatet som inngår i ansvarlig kapital	474	360	1 429
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	0	0	0
Balanseført utsatt skattefordel*	0	0	0
Andre immaterielle eiendeler	-122	-134	-125
Påregnelig utbytte	-120	-112	-443
Andre tillegg/fradrag i ren kjernekapital	512	329	525
Andel av nullstilte uamortiserte estimatavvik	0	0	0
Sum ren kjernekapital	12 622	11 507	12 436
Annen godkjent kjernekapital	2 189	994	2 189
Sum kjernekapital	14 811	12 500	14 625
<i>Tilleggskapital</i>			
Ansvarlig lån	2 000	2 000	2 000
Sum tilleggskapital	2 000	2 000	2 000
Sum ansvarlig kapital	16 811	14 500	16 625

*Kun ikke reverserende utsatt skattefordel skal trekkes fra her

Ansvarlig kapital er beregnet i henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Urealisert gevinst/tap som oppstår som følge av endringer i egen kredittrisiko omfatter gjeld stiftet gjennom utstedelse av obligasjoner og gjennom inngåelse av derivatkontrakter.

NOTE 11

Kapitaldekning

(Beløp i NOK 1 000 000)

31. mars 2018

31. mars
2017

31. desember
2017

	Bokført verdi	Beregnings- grunnlag	Kapitalkrav og -dekning	Kapitalkrav og -dekning	Kapitalkrav og -dekning
Kredittrisiko (Standardmetode)					
Stater og sentralbanker	24 187	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	319 827	57 402	4 592	4 490	4 587
<i>Herav norske kommuner</i>	283 762	57 402	4 592	4 489	4 587
Offentlig eide foretak	7 680	0	0	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	11 998	0	0	0	0
Finansinstitusjoner	27 709	5 916	473	496	294
<i>Herav motpartsrisiko for derivater</i>	5 467	1 468	117	183	120
Engasjementer med sikkerhet i boligeiendom	38	38	3	3	3
Obligasjoner med fortrinnsrett	8 853	885	71	79	79
Øvrige engasjementer	13	13	1	2	1
Verdipapirisering	9	8	1	1	1
Tilleggskrav for CVA-risiko	208	2 598	208	217	184
Sum kredittrisiko	400 522	66 861	5 349	5 288	5 150
Markedsrisiko	0	0	0	0	0
Operasjonell risiko (Basismetode)		3 629	290	233	254
Minimumskrav ansvarlig kapital		70 490	5 639	5 521	5 404
Kapitaldekning			23,85%	21,01%	24,61%
Kjernekapitaldekning			21,01%	18,11%	21,65%
Ren kjernekapitaldekning			17,91%	16,67%	18,41%
Uvektet kjernekapitaldekning			3,86%	2,95%	3,68%

